

Regio Deal Regio Zwolle

*Regio Zwolle bouwt aan een sociaal-sterke, circulaire,
innovatieve en klimaatbestendige groeiregio*

**REGIO
ZWOLLE**

Rijksoverheid

Inhoudsopgave

Partijen:	3
Betrokken organisaties	3
Algemene overwegingen	4
Deel 1 Aanleiding en inhoud Regio Deal	6
Specifieke overwegingen	6
Aansluiting bij de regionale opgaven	6
Centrale opgave	10
Aansluiting bij nationale beleidsdoelen of programma's en rol voor het Rijk	10
Urgentie om te investeren.....	11
Waarom een rol voor het Rijk?.....	12
Ambitie, doel, beoogde resultaten en aanpak Regio Deal	13
Artikel 1 – Ambitie.....	13
Artikel 2 - Doel.....	13
Artikel 3 – Inzet en aanpak	15
Artikel 4 – Beoogde resultaten	21
Deel 2 Uitvoering en rapportage	27
Inzet middelen Regio Envelop voor uitvoering Regio Deal Regio Zwolle	27
Artikel 5 – Uitgangspunten	27
Artikel 6 – Regiokassier.....	28
Governance uitvoering Regio Deal Regio Zwolle	29
Artikel 7 - Rijk-Regio-overleg.....	29
Monitoring, evaluatie en communicatie Regio Deal	30
Artikel 8 – Monitoring en evaluatie	30
Deel 3 Slotbepalingen	32
Artikel 10 – Uitvoering in overeenstemming met Unierecht.....	32
Artikel 11 – Gegevenswisseling.....	32
Artikel 12 – Wijzigingen	32
Artikel 13 – Opzegging	32
Artikel 14 – Toetreding nieuwe partijen.....	33
Artikel 15 – Nakoming	33
Artikel 16 – Counterparts	33
Artikel 17 – Citeertitel.....	33
Artikel 18 – Inwerkingtreding en looptijd.....	33
Artikel 19 – Openbaarmaking	34
Ondertekening	35

Partijen:

1. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, mevrouw Carola Schouten, hierna te noemen: "LNV";
2. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw drs. K.H. Ollongren, hierna te noemen: "BZK";
3. De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, mevrouw mr. drs. M.C.G. Keijzer, hierna te noemen: "EZK";
4. De minister van Infrastructuur en Waterstaat, mevrouw drs. C. van Nieuwenhuizen Wijbenga en de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, mevrouw S. van Veldhoven - van der Meer, hierna te noemen: "IenW";
5. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Ingrid van Engelshoven, hierna te noemen: "OCW";
6. De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, mevrouw drs. T. van Ark, hierna te noemen: "SZW";

Partijen genoemd onder 1 tot en met 6 ieder handelend in hun hoedanigheid van bestuursorgaan en hierna samen te noemen: "**het Rijk**";

7. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zwolle, namens deze: de heer drs. P.H. Sniijders (burgemeester van de gemeente Zwolle, tevens voorzitter van de netwerksamenwerking Regio Zwolle), hierna te noemen: "Gemeente Zwolle";
8. Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel, namens deze: de heer E. Boerman (gedeputeerde), hierna te noemen: "Provincie Overijssel";

Partijen genoemd onder 7 en 8 ieder handelend in hun hoedanigheid van bestuursorgaan en hierna samen te noemen: "**Regio Zwolle**";

Alle Partijen hierna allen tezamen te noemen: "**Partijen**".

Betrokken organisaties

Bij de totstandkoming van dit convenant zijn vele partners betrokken. Regio Zwolle is de naam van een actief samenwerkingsverband, bestaande uit ondernemers, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheden (22 gemeenten, 4 provincies en 2 waterschappen). Betrokken organisaties zijn: Provincies Drenthe, Gelderland, Flevoland en Overijssel (coördinerend); gemeenten Dalfsen, Ommen, Hardenberg, Raalte, Olst-Wijhe, Elburg, Hattem, Oldebroek, Heerde, Kampen, Dronten, Noordoostpolder, Nunspeet, Zwartewaterland, Steenwijkerland, Meppel, Staphorst, Urk, Westerveld, De Wolden, Hogeveen en Zwolle (coördinerend); waterschap Drents Overijsselse Delta; waterschap Vechtstromen; Economic Board Regio Zwolle; Werkbedrijf Regio Zwolle; schoolbesturen primair en voortgezet onderwijs; middelbaar en hoger beroepsonderwijs (o.a. vertegenwoordigd in de Zwolse8); werkgeversorganisaties (VNO, LTO Noord en MKB); vakbonden en UWV Werkbedrijf.

Algemene overwegingen

1. Deze Regio Deal is tot stand gekomen tijdens de coronapandemie. De context waarin deze Regio Deal tot stand is gekomen, heeft betekenis gehad voor de wijze waarop Partijen gezamenlijk tot een uitwerking van de Regio Deal zijn gekomen. De verschillende stappen op weg naar deze Regio Deal zijn anders geweest, doordat Partijen elkaar niet in persoon hebben kunnen zien en spreken en bijeenkomsten en werksessies online en telefonisch plaats hebben moeten vinden. Partijen onderstrepen het belang van commitment en draagvlak bij alle betrokken stakeholders van de Regio Deal, zowel in de Regio als bij het Rijk. Partijen hechten hier onverminderd aan en hebben daarom gezamenlijk extra oog voor het borgen van dit commitment en het draagvlak tijdens de uitvoeringsfase van deze Regio Deal. Juist in deze ingewikkelde tijd vinden Rijk en Regio het van groot belang om gezamenlijk te investeren in en een impuls te geven aan de brede welvaart en het toekomstperspectief van bewoners en bedrijven in de regio. De drie Planbureaus wijzen in hun briefadvies aan het kabinet d.d. 28 mei 2020¹ op de noodzaak om als gevolg van de coronapandemie te blijven werken aan brede welvaart en daarbij ook oog te hebben voor regionale verschillen. Uitvoering van deze Regio Deal kan daarmee bijdragen aan gewenst herstel;
2. Het kabinet Rutte III erkent dat elke regio uniek is. Regio's hebben verschillende kenmerken waardoor elke regio behoefte heeft aan een eigen aanpak en afweging bij het aanpakken van de regionale opgave. De verschillende krachten en uitdagingen die specifiek zijn voor een regio vormen de basis voor een regionale opgave om de brede welvaart, leefbaarheid en economische kracht te bevorderen;
3. De regionale opgave heeft een meervoudig karakter en vergt een integrale aanpak op de verschillende opgaven. Doel is om door verschillende beleidskolommen heen te werken. Verder heeft de regionale opgave een gebiedsoverstijgende impact, waardoor inzet op rijksniveau nodig is, maar die ook zorgt voor een vliegwieleffect;
4. Regio Deals hebben tot doel om de regionale opgave aan te pakken. Hierbij wordt samengewerkt tussen vakdepartementen, decentrale overheden, het bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Voor deze regionale opgaven stelt het kabinet middelen beschikbaar uit de Regio Envelop, waaruit Regio Deals worden gefinancierd tussen het Rijk en de regio. Ook vanuit de regio zelf wordt gezorgd voor financiering (regionale publieke en private cofinanciering). Ter ondersteuning van hun partnerschap hebben Rijk en Regio als vertrekpunt dat de rijksbijdrage gepaard gaat met minimaal eenzelfde bijdrage aan regionale publieke cofinanciering. De middelen uit de Regio Envelop dienen verder als vliegwiel voor extra investeringen in de regionale ontwikkeling zodat uiteindelijk vanuit de regio nog meer financiering wordt ingezet voor de aanpak van de regionale opgave;

---

¹ SCP, PBL en CPB, Aandachtspunten voor een herstelbeleid, briefadvies aan het kabinet, 28 mei 2020

5. Deze integrale en gezamenlijke aanpak met bijbehorende financiering van zowel Rijk als regio is het onderscheidende karakter van de Regio Deals ten opzichte van reguliere beleidsinstrumenten;
6. Met de Regio Deal gaan Rijk en Regio een duurzaam partnerschap aan om de opgave die in de regio speelt gezamenlijk aan te pakken. Het ondertekenen van de Regio Deal is daarbij niet het eind, maar slechts het begin van de samenwerking;
7. De bijdragen uit de Regio Envelop zijn bedoeld als een tijdelijke en eenmalige impuls voor regionale ontwikkeling met een duurzaam effect, waarbij structurele exploitatiekosten van lange termijn investeringen geborgd moeten zijn;
8. Regio Deals gaan om meer dan alleen de gecoördineerde inzet van financiële middelen. Zij kenmerken zich ook door een sterke, continue inzet van alle betrokkenen, creëren nieuwe samenwerkingsvormen en niet-financiële ondersteuning om de in de regionale opgave gestelde ambities en doelen te bereiken. Regio Deals leveren daarmee een bijdrage aan welvaart in brede zin;
9. De in de Regio Deal gemaakte wederzijdse afspraken over ambitie, doelen, beoogde resultaten en inzet en aanpak zijn in gezamenlijk overleg en met onderlinge overeenstemming tussen Rijk en Regio tot stand gekomen;
10. De middelen uit de Regio Envelop voor de Regio Deals derde tranche worden door LNV beschikbaar gesteld als een specifieke uitkering op grond van de Regeling specifieke uitkering Regio Deals derde tranche.

Deel 1 | Aanleiding en inhoud Regio Deal

Specifieke overwegingen

Aansluiting bij de regionale opgaven

Regio Zwolle kent een sterke economische uitgangspositie en een goed ontwikkelde samenwerkingscultuur waarbinnen bedrijven, kennisinstellingen, onderwijs, overheden en maatschappelijke partners elkaar weten te vinden. Met de stad Zwolle als middelpunt van de regio, voorzien van alle aantrekkelijkheden van het stadse leven en een prachtig ommeland met een keur aan recreatiemogelijkheden, heeft de regio alles in huis wat er maar te wensen is. Toch liggen er, kijkend naar de toekomst en de recente ontwikkelingen zoals de coronacrisis, ook verschillende opgaven voor de regio, die het hoofd geboden moeten worden. Het gaat om vijf opgaven op het gebied van circulair ondernemen door het MKB, een toekomstbestendige arbeidsmarkt, evenwichtige groei in de stad Zwolle én op het platteland, klimaatadaptatie en een duurzame governance. Binnen deze Regio Deal zal hier op samenhangende wijze aan gewerkt worden.

In de periode van 2020-2023 wordt in de Regio Deal aan deze opgaven gewerkt aan de hand van vijf actielijnen, te weten:

- Actielijn 1:* Economische structuurversterking door duurzaam groeien en circulair ondernemen van het MKB
Versterking van de concurrentiepositie van het MKB door deze bekwaam te maken in vernieuwde verdienmodellen en productie- en logistieke processen, met een zo'n klein mogelijke ecologische voetafdruk;
- Actielijn 2:* Toekomstbestendig maken van de arbeidsmarkt
Balans brengen in de arbeidsmarkt door mensen werkzekerheid en ontwikkelingskansen te bieden en door het benutten van talenten van iedereen, door gericht te investeren in *skills* en vaardigheden van (potentieel) werkenden;
- Actielijn 3:* Evenwichtige groei van stad en platteland
Meervoudige gebiedsontwikkeling realiseren, de regio evenwichtig door ontwikkelen (met balans tussen stad en ommeland) en natuurgebieden laten floreren in een stedelijk landschap met voldoende duurzame mobiliteitsoplossingen;
- Actielijn 4:* Aan de slag met klimaatoplossingen
Realiseren van een demodelta voor geheel Nederland, waar het gaat om watersystemen in relatie tot de veranderingen van het klimaat en toename van weersextremen;
- Actielijn 5:* Governance
Uitbouwen van een aantal acties, ingezet vanuit de BZK-proeftuin, en vervolgvragen die hieruit zijn voortgekomen. Realiseren van een regelmatige, integrale monitoring, die bijsturing gedurende de uitvoeringsperiode van de Regio Deal Regio Zwolle mogelijk maakt en leereffecten deelt.

Bij deze vijf actielijnen gaat het niet alleen om vooruitgang in statistieken, maar juist ook om een merkbare versterking van de brede welvaart voor inwoners en ondernemers in de regio Zwolle. Het ambivalente gevoel dat inwoners aan economische vooruitgang overhouden, staat soms haaks op de groeicijfers en met de actualiteit zal dit steeds meer zichtbaar worden. Inwoners en bedrijven moeten écht vooruitgaan, dan wel stabiliteit ervaren. De inspanningen in alle actielijnen moeten niet alleen bijdragen aan versterkte en duurzame economische groei in Regio Zwolle, maar ook merkbaar bijdragen aan de brede welvaart van de inwoners en ondernemers in de regio.

MKB-bedrijven zijn de kracht van de regionale economie. 76% van de bedrijven in de regio Zwolle behoort tot het MKB en samen zijn zij goed voor 60% van de werkgelegenheid. Deze bedrijven bieden continuïteit en voelen zich maatschappelijk betrokken. Achter deze kracht schuilen ook zwaktes: lage investeringen, een sterke gevoeligheid bij conjuncturele schommelingen in tijden van grote transitieopgaven en een kwetsbare arbeidsmarkt. Dit wordt veroorzaakt door de kleine bedrijfsomvang van de MKB-bedrijven (minder dan 9 medewerkers), het lagere opleidingsniveau van de beroepsbevolking (68% beroepsbevolking niet hoger dan mbo-niveau 3), het relatief geringe innovatief vermogen van het MKB en het ontbreken van agglomeratievoordelen. De economische groei vlakkt af en deze trend zal in regio Zwolle sterker zichtbaar worden.²

Waar het MKB alom vertegenwoordigd is, kent regio Zwolle een achterstand als het gaat om kansrijke bedrijvigheid (*rising stars*). De groei van het aantal nieuwe bedrijven in de regio Zwolle blijft achter. Hoewel er zeven regionale speerpuntsectoren benoemd zijn als economische drijvers³ – de bewezen sectoren agrofood, health en (*bio based*) kunststoffen, naast de als veelbelovend aangeduide sectoren E-commerce, logistiek, vrijetijdseconomie en maakindustrie – zijn er geen economische topsectoren (uitblinkers), die de motor van de regio kunnen zijn. Er bestaat een serieus risico dat bedrijven achter gaan lopen als het gaat om circulaire economie, energietransitie en klimaatadaptatie. In de toekomst zullen veel MKB-bedrijven in de regio het afleggen tegen vernieuwende bedrijven die actief zijn in de zich globaliserende economie. De druk van deze competitieve bedrijven, die zich baseren op nieuwe technologieën of businessmodellen, is groot en disruptief van aard. Naast gerichte investeringen is daarom regie nodig om bedrijven en de regio te faciliteren bij de grote maatschappelijke opgaven en hun adaptief vermogen op te voeren. Daarbij is samenwerking met universiteiten van belang. Gezien het huidige ontbreken van een universiteitsonderdeel in de regio Zwolle, zal deze samenwerking gezocht moeten worden met universiteiten van buiten de regio. Gerichte investeringen, regie en samenwerking zijn allemaal nodig om een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijven en investeringen in R&D te realiseren. De gevolgen van de coronacrisis zullen de noodzaak hiervan in de nabije toekomst alleen maar versterken. Hier ligt de eerste opgave voor de Regio Deal: Investeren in de economische structuurversterking van het MKB en de maatschappelijke opgaven hand in hand laten gaan met het realiseren van een circulaire economie.

De tweede opgave is het realiseren van een toekomstbestendige en veerkrachtige arbeidsmarkt. Regio Zwolle telt een bevolking van 780.000 inwoners. Door een sterke vergrijzing en ontgroening heeft de regio te maken met structurele krapte. Het tekort aan

---

² Zie ook: economie.rabobank.com/publicaties/2020/mei/regionaal-economische-verschillen-fors-toegenomen

³ Bron: Regio Zwolle Monitor – Windesheim, CBS (publicatie 2019)

menselijk kapitaal is één van de knelpunten voor verdere groei van de regionale economie in de komende twee jaar, zegt een op de drie werkgevers⁴. Er stromen te weinig studenten uit op de regionale arbeidsmarkt om de vervangingsvraag op te vangen. Ook profiteert niet iedereen mee; de regio telt een onbenut arbeidspotentieel van 13.000 mensen. De gevolgen van de coronacrisis zullen juist op het gebied van werkgelegenheid en de arbeidsmarkt sterk zichtbaar worden. Werkgevers in sommige sectoren hebben hun deuren (verplicht) gesloten, terwijl andere (vitale) sectoren juist nu moeten functioneren. Het aantal aanvragen voor uitkeringen is van 150 per week naar 150 per dag gegaan in de maand maart 2020. De opgave voor passende oplossingen op de arbeidsmarkt blijft onverkort van kracht. Het ontbreken van de juiste *skills* en vaardigheden van (potentieel) werkenden is een sluimerende dreiging. In het bijbenen van de veranderingen op het gebied van technologisering en digitalisering ligt – meer dan ooit – de bal bij werknemers en werkgevers. Actuele problematieken, zoals de gevolgen van de coronacrisis en de aangescherpte stikstof- en PFAS-regels, maken bedrijven en werkenden kwetsbaar. De ontwikkeling van *skills* en vaardigheden wordt gezien als een middel om grote groepen werkenden (wier baan onder druk staat) te helpen om van-werk-naar-werk te gaan of hybride loopbanen vorm te geven.

Groei en transitie hebben invloed op het landschap van de regio Zwolle. Enerzijds wordt, door de toenemende vraag naar stedelijk wonen en de trek uit de Randstad naar andere urbane gebieden met goede voorzieningen en optimale verbindingen over weg en spoor, de druk op de stad Zwolle groter. De stad zal een noodzakelijke 'schaalsprong' moeten maken om deze druk aan te kunnen. Tegelijkertijd laten de demografische ontwikkelingen een grote vergrijzingsgolf zien in de regio; waar de jongere generatie wegtrekt vanwege het gebrek aan woningen en voorzieningen. De stad Zwolle behoudt zijn aanzuigende werking en groeit hard door, terwijl de regiogemeenten krimpen. De balans raakt uit evenwicht. De derde opgave in regio Zwolle ligt in het realiseren van een evenwichtige groei van de stad Zwolle en het omliggende platteland.

Om de balans te herstellen zijn investeringen nodig, gekoppeld aan vernieuwende vormen van gebiedsontwikkeling. Naast ruimte voor de (innovatieve) ontwikkelingen en groei van de stad Zwolle, moet er aandacht zijn voor het aantrekkelijker maken van het ommeland. Bijvoorbeeld door sterkere gemeentelijke kernen te ontwikkelen, die beschikken over voorzieningen die de samenleving verbinden. Economie en leefbaarheid zijn in het noordelijk en oostelijk deel van regio Zwolle in toenemende mate afhankelijk van de vrijetijdseconomie. Toerisme is een belangrijk middel om de leefbaarheid in de dorpen te behouden en te versterken. Daarbij moet ook de balans tussen toerisme en natuur in regio Zwolle hersteld worden. Tot voor kort had regio Zwolle te maken met een toestroom van toeristen op een aantal plaatsen, die de toeristische gebieden niet aan konden. Hoewel de coronacrisis de horeca, recreatiegebieden en het toerisme nagenoeg stillegt, is de verwachting dat toeristen regio Zwolle in de toekomst weer goed weten te vinden. Dan is het zaak om te zorgen dat de toeristenstroom niet ten koste gaat van de kwetsbare natuur, die goed gedijt bij de rust die deze crisistijd met zich meebrengt en zich herstelt. Het gaat bijvoorbeeld om de natuur in de Nationale Parken Weerribben-Wieden en Dwingelderveld. Daarnaast zijn er in de regio ook gebieden, zoals Westerveld, waar juist nog ruimte voor toeristische ontwikkelingen is, wat ook bij kan dragen aan een sterkere lokale economie.

---

⁴ Bron: Menselijk kapitaal – Right onderzoek – VNO-NCW/MKB (december 2018)

Een duurzame kwaliteitsimpuls van de toeristische sector op het platteland en integrale gebiedsontwikkeling zijn nodig, waarbij de ontwikkelingen in balans zijn met de natuur (de biodiversiteit) en het landschap en gericht op het vergroten van de aantrekkingskracht van het gehele gebied. Dit zorgt ervoor dat toeristen terugkomen in een beter verspreid en *up-to-date* recreatief aanbod in de regio, met meer duurzame vervoersmogelijkheden. Bij deze opgave moet worden ingespeeld op de veranderende vraag van consumenten (de zogenaamde anderhalve meter economie) en ondernemers moeten hiervoor worden klaargestoomd. Randvoorwaardelijk voor de aanpak van deze opgave is het versterken van het imago van de gebieden die aantrekkelijk zijn voor recreatie en toerisme. Vanuit de Regio Deal wordt een eerste impuls gegeven.

Klimaat-effecten zijn van urgente betekenis in de regio Zwolle, voor inwoners en ondernemers. De regio Zwolle is een deltagebied dat gekenmerkt wordt door hoge, droge zandgronden, een rivierenlandschap met dekzandruggen, (diepe) polders en veenweidegebieden. Belangrijke elementen zijn daarnaast de open verbinding met het IJsselmeer en de rivierafvoeren van de Vecht en de IJssel. De open verbinding bepaalt voor grote delen van de regio het grondwaterpeil en de omstandigheden voor drooglegging en (zoute) kwel van woningen. Dit heeft een directe relatie met gezondheid, landbouw en natuur. Uit onderzoek blijkt dat het watersysteem in de regio Zwolle rond 2050 tegen zijn grenzen aanloopt. De impact van de klimaatverandering is echter nu al merkbaar. De steeds extremer wordende omstandigheden veroorzaken soms een bijzonder hoog waterpeil waardoor wateronveiligheid ontstaat. Soms veroorzaakt het echter juist een bijzonder laag waterpeil, met verdroging tot gevolg. Dit wordt versterkt door botsende systemen van veel c.q. weinig afvoer uit het achterland en stormopzet c.q. afluende wind op het IJsselmeer. Het is de opgave om van 'kwetsbaarheid' naar 'weerbaarheid' te gaan. Waarbij keuzes van nu op het gebied van wonen, landschap en watersystemen, de toekomstbestendigheid en weerbaarheid van later bepalen. Daarvoor is een robuust watersysteem nodig, met draagvlak bij inwoners en bedrijven, waarmee de gevolgbepaling wordt gerealiseerd en veiligheid wordt gewaarborgd. Anticiperen op het veranderende klimaat is ook van belang om de positie van krachtige economische regio te kunnen blijven innemen. Alleen in een veilige, toekomstbestendige en leefbare delta, met een robuust watersysteem, kan de economische transformatie in regio Zwolle zijn beslag krijgen. Hierin ligt de vierde opgave van de regio.

De vijfde en laatste opgave ligt in de doorontwikkeling en het lerend vermogen van het ecosysteem; de netwerkorganisatie van Regio Zwolle. Aan de basis van het succes van de regio staat het sterke triple helix-ecosysteem waarbinnen bedrijven, kennisinstellingen, onderwijs, overheden en maatschappelijke partners nauw samenwerken. De regio kenmerkt zich door een diepgewortelde traditie van samenwerking. Het DNA van de regio wordt gevormd door samenwerking, vertrouwen, verantwoordelijkheid nemen en aanpakken. Vanuit de proeftuin van BZK 'Maak verschil' hebben de partners de samenwerking geformaliseerd met toezegging van alle triple helix partners om menskracht, faciliteiten en financiële middelen in te zetten om opgegeven gezamenlijke doelen te bereiken. Iedere partner weet wat zijn specifieke rol en bijdrage is, zonder dat dit in een Gemeenschappelijke Regeling (GR) is vastgelegd, en waarbij de bijdrage en het (financiële) commitment van afzonderlijke partners kan verschillen.

Regio Zwolle werkt opgavegericht, integraal en is flexibel om in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen. Een kritische succesfactor in de samenwerking is het versterken van het lerend vermogen. Dit gebeurt onder andere door sturing op basis van volledige, accurate en actuele data en de ontwikkeling van regionale kennisprogramma's, zoals de jaarlijkse leergang regionaal samenwerken. Dit vraagt, zeker nu de druk op overheidsorganisaties en de andere O's (onderwijs, onderzoek, ondernemers) door de coronacrisis groot is geworden, om een enorme inspanning. Met name in de huidige fase en in de fase van herstel. Een effectieve en slagkrachtige samenwerking in regionaal verband én met het Rijk is broodnodig. De hierboven geschetste integrale opgaven vragen immers om één overheid. De vijfde opgave van Regio Zwolle is om de huidige vorm van samenwerking door te ontwikkelen op het gebied van governance, versterking van het netwerk, lerende organisatie, monitoring van resultaat en samenwerking met het Rijk. Daarmee is sprake van een lerend traject, waarbij gedurende de looptijd van de Regio Deal, indien nodig, kan worden bijgestuurd en aanpassingen kunnen worden doorgevoerd. De ervaringen van dit traject kunnen van toegevoegde waarde zijn voor andere regio's en omgekeerd kunnen de ervaringen van andere regio's Regio Zwolle versterken in het lerende traject.

Centrale opgave

De centrale opgave van Regio Zwolle is om de groei duurzaam verantwoord te maken en de brede welvaart te verbreden (inclusief te maken), ten behoeve van een sociaal sterke, circulaire en innovatieve, klimaatbestendige groeiregio Zwolle. De noodzaak van deze opgave is door alle partners in de regio Zwolle herkend en erkend in de regionale investeringsagenda. Deze investeringsagenda is gekoppeld aan de *Sustainable Development Goals*.

Aansluiting bij nationale beleidsdoelen of programma's en rol voor het Rijk

De Regio Deal Regio Zwolle draagt bij aan nationale beleidsdoelstellingen en diverse opgaven uit het Regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' van het kabinet Rutte III, te weten:

1. Versterking van de economie, het onderzoek en de innovatiekracht (Nederland Kennisland, Topsectoren⁵- en Innovatiebeleid, het MKB-Actieplan, de Nederlandse Digitaliseringsstrategie), digitale werkplaatsen (met name de Digitale Werkplaats Regio Zwolle (DWRZ), welke tot doel heeft om het klein-MKB (2-50 medewerkers) versneld te digitaliseren) (vooral Actielijnen 1 en 2);
2. Toekomstbestendige arbeidsmarkt: Benutten van kanssectoren, aantrekken, behouden en ontwikkelen van talent, verbetering aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt, verhogen van arbeidsparticipatie van kwetsbare doelgroepen (Breed offensief, Perspectief op Werk), Leven-Lang-ontwikkelen, Techniekpact, Regionaal investeringsfonds mbo en versterken vestigingsklimaat voor inwoners, Terugdringen VSV en oud VSV weer aan het werk (Actielijnen 1 en 2);
3. City Deal 'Kennis maken' van Agenda Stad⁶ (Actielijnen 1 en 2);

---

⁵ Onder het Topsectorenbeleid vallen de volgende negen sectoren: Agri&Food, Chemie, Creatieve Industrie, Energie, HTSM, Logistiek, LSH, Tuinbouw & Uitgangsmaterialen en Water & Maritiem. Zie ook: www.topsectoren.nl

⁶ De inzet van deze City Deal is om een versnelling tot stand te brengen in het oplossen van maatschappelijke opgaven van steden door onderzoekers, docenten en studenten hierbij grootschalig te betrekken. De betrokken steden, kennisinstellingen en andere partners beschouwen dit enerzijds als een vorm van kennisbenutting en

4. Natuurbeleid; Deltaplan Biodiversiteitsherstel; Natuurvisie: groenblauwe routes en vergroenen stedelijke omgeving; Ambitiedocument Natuurpositief; uitbreiding naar stedelijk gebied (Actielijnen 3 en 4);
5. LNV-visie kringlooplandbouw, circulaire economie voor MKB (Actielijn 1 en 4);
6. Duurzame mobiliteit (MaaS: Mobility as a Service, Modal shift naar binnenvaart) (vooral Actielijn 3);
7. Gebiedsontwikkeling: MIRT⁷, IBP Vitaal platteland (specifiek Noordwest Overijssel) en de Omgevingsagenda Oost. De Omgevingsagenda Oost bevat de gezamenlijke integrale gebiedsgerichte opgaven van Rijk en regio in Oost-Nederland op het gebied van de fysieke leefomgeving en vormt een gebiedsgerichte uitwerking van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), de provinciale omgevingsvisies van Gelderland en Overijssel, watersvisies van de waterschappen en regionale visies. In de Omgevingsagenda Oost zijn acht omgevingsopgaven opgenomen, waar de Klimaatbestendige groeiregio Zwolle er een van is (Actielijnen 3 en 4);
8. Nationale klimaat- en energieopgave (Regionale Energie Strategie, verduurzamen van de gebouwde omgeving); Integraal Rivier Management (IRM); IBP Vitaal Platteland; Deltaplan biodiversiteitsherstel; City Deal Klimaatadaptatie (van Agenda Stad); Programma Klimaatadaptief Bouwen met natuur; Actieprogramma klimaatadaptatie landbouw; Nationaal Programma landbouwbodems; Deltaprogramma Zoetwater; Deltaplan Agrarisch Waterbeheer; Nationale Klimaatadaptatiestrategie, Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie en het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie (Actielijnen 3 en 4). In november 2018 is het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie ondertekend. Als uitwerking van dat akkoord, wordt momenteel een impulsregeling klimaatadaptatie voorbereid;
9. Vernieuwen van het openbaar bestuur en versterken van de bestuurlijke slagkracht (Actielijn 5);
10. Programma 'Democratie in actie'⁸ (Actielijn 5).

Urgentie om te investeren

De urgentie in regio Zwolle op het gebied van economische structuurversterking en duurzame groei hangt samen met de grote, nationale maatschappelijke uitdagingen op het gebied van circulair en duurzaam ondernemen. Investerings in innovatief en circulair ondernemerschap in het MKB zijn nodig om de huidige economische groei van regio Zwolle toekomstbestendig te maken. Dit geldt ook voor het realiseren van een goede aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Bij een blijvend tekort van geschikt personeel en zonder een goede *human capital* agenda zal de economische groei in regio Zwolle stagneren. Dit wordt versterkt door de effecten van de getroffen 'corona-maatregelen' op de economie, werkgelegenheid en persoonlijke brede welvaartsbeleving van de inwoners en ondernemers in regio Zwolle.

---

anderzijds als het aanbieden van de stad als leeromgeving voor studenten. Centraal in de City Deal staan talentontwikkeling, ondernemerschap én het stimuleren van maatschappelijke betrokkenheid

⁷ Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport

⁸ Het samenwerkingsprogramma 'Democratie in Actie' is een initiatief van het ministerie van BZK, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en beroeps- en belangenverenigingen. Democratie in Actie beoogt een krachtige gemeenteraad, toegeruste politieke ambtsdragers, beter betrokken bewoners, responsieve ambtelijke organisatie, vitale democratische gemeenschap, krachtige lokale digitale democratie en weerbaar bestuur. Het programma kan kennis en ondersteuning leveren ter versterking van de verbondenheid en de lokale democratie

Een impuls op het gebied van mobiliteit, voorzieningen, recreatiestromen en natuur is nodig en urgent om te zorgen dat de groei van de stad en de omliggende gemeenten in balans gebeurt, met aandacht voor de natuur en het landschap. Zonder investeringen op dit gebied komt de aantrekkelijkheid van de regio Zwolle als leefgebied en daarmee de brede welvaart van de inwoners in het geding. Dit kan zorgen voor een relatieve leegloop van het achterland en het wegrekken van de jongere generatie uit de regio. Alleen een integrale benadering van deze opgaven kan uitkomst bieden.

Investeringen en experimenten in het deltagebied van regio Zwolle zijn urgent en randvoorwaardelijk voor duurzame economische groei. Daarnaast is de inrichting van de waterhuishouding medebepalend voor de toekomst van de inwoners en ondernemers op het gebied van wonen, werken, bewegen, natuur, landbouw en recreatie. De regio moet nu (al) anticiperen op het veranderende klimaat. Daarnaast kunnen uitkomsten van experimenten in deze regio ook elders in Nederland van belang zijn.

Al met al is dit een belangrijk moment om deze extra inspanning te plegen om de hele regio klaar te stomen voor de komende decennia. Dit komt niet in de laatste plaats door invloed van de huidige coronacrisis. Wat de effecten precies zullen zijn, is nog niet duidelijk. De impact zal echter hoe dan ook voelbaar zijn; zelfs in het meest gunstige scenario (CPB) wordt verwacht dat het bbp krimpt en de werkloosheid stijgt. Wat de gevolgen hiervan zijn voor de uitvoering van de Regio Deal Regio Zwolle zal op een later moment bezien worden. De urgentie om te investeren in de regio Zwolle wordt in ieder geval extra groot in deze periode. Partijen spannen zich daarbij in om bij de uitvoering van de Regio Deal Regio Zwolle optimaal gebruik te maken van meekoppelmogelijkheden.

Waarom een rol voor het Rijk?

De thema's die met deze Regio Deal opgepakt worden, raken aan nationaal beleid, zoals ook blijkt uit de genoemde verbindingen met nationale beleidsdoelen en het Regeerakkoord. De aard, omvang en urgentie van de opgaven waaraan in deze Regio Deal gewerkt wordt, vragen om nauwe samenwerking van Regio Zwolle met het Rijk. Enerzijds juist omdat zij raken aan nationaal beleid en anderzijds omdat de kennis, inzet en bijdrage van het Rijk de aanpak in de regio Zwolle kan versterken en er samen ruimte en randvoorwaarden gecreëerd kunnen worden, die Regio Zwolle op zichzelf niet zo eenvoudig kan realiseren. Onmisbaar zijn de inbreng van kennis en kunde om tot transities te komen; de toegang tot (inter)nationale kennis- en beleidsnetwerken; de verbindingen met andere regio's met vergelijkbare opgaven; en middelen (investeringsgeld vanuit de Regio Envelop).

Komen het volgende overeen:

Ambitie, doel, beoogde resultaten en aanpak Regio Deal

Artikel 1 – Ambitie

Partijen beogen om regio Zwolle 'duurzaam verantwoord' te laten doorgroeien, met nadruk op de brede welvaart. Dit zal leiden tot een sociaal sterke, circulaire en innovatieve, klimaatbestendige groeiregio Zwolle.

Artikel 2 - Doel

De Regio Deal Regio Zwolle beoogt een impuls te geven aan de in artikel 1 bedoelde ambitie door samen te werken binnen vijf actielijnen. Partijen willen in 2023 de volgende doelen bereikt hebben:

Actielijn 1: Economische structuurversterking door duurzaam groeien en circulair ondernemen van het MKB

Doel: Het realiseren van een regionale economische structuurversterking, door een verbeterde concurrentiepositie van het MKB, gebaseerd op circulair ondernemen.

Actielijn 1 van de Regio Deal Regio Zwolle beoogt een versterkte concurrentiepositie van het MKB in de regio Zwolle te realiseren, door nieuwe verdienmodellen en nieuwe productie- en logistieke processen te ontwikkelen. Het gaat daarbij om een verbeterde duurzame concurrentiepositie op de korte en langere termijn, met een zo klein mogelijke ecologische voetafdruk⁹. De Regio Deal Regio Zwolle richt zich daarbij specifiek op het stimuleren van circulariteit door het versterken van leiderschap en netwerken, het verduurzamen van productieketens, een toename van innovatie door het MKB en de ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen. Innovatie op het gebied van digitalisering en technologisering ten gevolge van de coronacrisis wordt geborgd in de aanpak van MKB-bedrijven en onderwijs dat aansluit bij de technologische ontwikkelingen. Er is aandacht voor het generieke MKB en daarnaast specifiek voor de, voor de regio Zwolle belangrijke, sectoren polymeren, agrofood, logistiek (o.a. een circulaire haven), health, en de maakindustrie (met name de tapijtindustrie).

Actielijn 2: Toekomstbestendig maken van de arbeidsmarkt

Doel: Het realiseren van een toekomstbestendige, inclusieve arbeidsmarkt, met voldoende beschikbare werknemers en passend bij de vraag van werkgevers.

In actielijn 2 wordt gewerkt aan innovatieve oplossingen die bijdragen aan een grotere arbeidsparticipatie en verhoging van de arbeidsproductiviteit. Hierbij gaat het om investeringen in menselijk kapitaal. Doel hiervan is het bevorderen van de wendbaarheid

---

⁹ De voetafdruk is samengesteld uit verschillende vormen van druk op natuur en milieu en is vertaald in virtueel landoppervlak. De Nederlandse voetafdruk is momenteel circa 6,8 ha per persoon. De activiteiten in deze Regio Deal moeten bijdragen aan de nationale doelstelling om de voetafdruk in 2050 te halveren

van werknemers – gericht op ontwikkelen en (blijven) leren – en het ontwikkelen van een activerend inclusief arbeidsmarktbeleid waarbij iedereen meedoet. Na afronding van de Regio Deal zijn mensen hoger opgeleid. Door werknemers zelf en door werkgevers, kennisinstellingen en regionale overheden is geïnvesteerd in toekomstbestendige kennis en vaardigheden. Er is een toekomstbestendige arbeidsmarktinfrastructuur ingericht, waarbij onderwijs en arbeidsmarkt beter op elkaar aansluiten, nu en in de toekomst.

Actielijn 3: Evenwichtige groei van stad en platteland

Doel: Het inrichten van een evenwichtig en goed functionerend *Daily Urban System*, met een balans tussen de ontwikkeling van stedelijke kernen en het platteland en met oog voor mobiliteit en bereikbaarheid, toerisme en behoud van natuurwaarden.

In actielijn 3 gaat het om het realiseren van kwalitatief hoogwaardige recreatieve en culturele voorzieningen, activiteiten en infrastructuur, in de stedelijke kernen en op het platteland, met behoud van de natuurwaarden. Daarmee wordt bijgedragen aan versterking van de regionale economische ontwikkeling en een betere leefbaarheid, waardoor de regio Zwolle ook jongeren, hoger opgeleiden en bedrijven weet te blijven boeien en binden. Tegelijkertijd wordt de druk van recreatie op kwetsbare natuurgebieden verlaagd en de biodiversiteit versterkt.

Actielijn 4: Aan de slag met klimaatoplossingen

Doel: Het realiseren van een veilige, leefbare en klimaatbestendige deltaregio Zwolle; van kwetsbaarheid naar weerbaarheid. Er wordt een klimaatadaptieve deltaregio gerealiseerd die toegerust is op weersextremen en die een (inter)nationale voorbeeldfunctie heeft. Daarbij kunnen (woon)wijken en werkgebieden in de toekomst de gevolgen van grotere weersextremen opvangen.

In actielijn 4 worden urgente waterproblemen opgelost met een gebiedsbrede aanpak, waarbij de waterveiligheid wordt verbeterd en de impact van droogte en wateroverlast wordt verminderd. Hiervoor wordt een integrale aanpak gehanteerd, met afstemming op andere functies zoals gezondheid, leefomgeving, biodiversiteit, landbouw, wonen, werken, mobiliteit, recreëren en natuur. De keuzes van nu bepalen de klimaatbestendigheid van de toekomst. Daarnaast beoogt deze Regio Deal de landbouw een impuls te geven op het gebied van klimaatadaptatie. Door middel van duurzaam bodembeheer wordt de sponswerking van de bodem verbeterd. Ook worden nieuwe, duurzame verdienmodellen ontwikkeld, die rekening houden met de klimaatvraagstukken. Tot slot beoogt de Regio Deal Regio Zwolle het bewustzijn over klimaatverandering van inwoners en ondernemers te vergroten en kennisdeling en netwerkvorming tussen betrokken partners te bevorderen.

Actielijn 5: Governance

Doel: Het realiseren van een optimaal functionerend regionaal samenwerkingsverband met draagvlak, een goede governance, een lerende organisatie en regelmatige monitoring.

De Regio Deal Regio Zwolle richt zich hierbij specifiek op de uitbouw van een aantal acties dat ingezet is vanuit de BZK-proeftuin en vervolgvragen die hieruit zijn voortgekomen. Daarnaast zorgt een regelmatige, integrale monitoring dat bijsturing gedurende de uitvoeringsperiode van de Regio Deal Regio Zwolle mogelijk is en dat leereffecten en

experimenten in de regio Zwolle worden gedeeld en breder toepasbaar zijn voor de rest van Nederland.

De Regio Deal Regio Zwolle is een mooie testcase voor de samenwerking in de regio Zwolle. De netwerkorganisatie Regio Zwolle moet opschalen om de uitvoering van grotere projecten en de daarbij behorende grotere budgetten aan te kunnen. Verder is de Regio Deal Regio Zwolle een katalysator voor het vormgeven van de samenwerkingsrelatie met het Rijk op de lange termijn.

Artikel 3 – Inzet en aanpak

Partijen beogen een gecoördineerde beleidsmatige inzet om de beoogde resultaten van Regio Deal Regio Zwolle te realiseren, waarbij Regio Zwolle uitvoering geeft aan de aanpak van de Regio Deal zoals uitgewerkt in dit artikel.

Elke actielijn kent een specifieke aanpak bestaande uit samenhangende elementen.

Actielijn 1: Economische structuurversterking door duurzaam groeien en circulair ondernemen van het MKB

In deze actielijn worden diverse trajecten, programma's en projecten uitgevoerd om de concurrentiepositie van het MKB te verbeteren, gebaseerd op circulair ondernemen. De innovaties op het gebied van de digitaliseringsopgave worden verduurzaamd bij MKB-bedrijven. Hierbij komen veel facetten van de regionale economie en de verschillende sectoren samen. Kernwoorden in de aanpak zijn: Kennisontwikkeling, sector overschrijdend samenwerken, het motiveren tot gedragsverandering en actieve stimulering van innovatieve bedrijvigheid in *living labs*. De aanpak van actielijn 1 bestaat uit de volgende elementen:

Verbeteren van het ecosysteem voor ondernemerschap

Om de innovatiekracht van het MKB te vergroten en het productief ondernemerschap te versterken worden acties ondernomen om het ecosysteem voor ondernemerschap te verbeteren. Er wordt ingezet op het verder en breder ontwikkelen van netwerken in de regio, met een focus op een aantal voor de regio relevante groeisectoren¹⁰. De verwachting is dat de innovatiekracht van de koplopers in deze groeisectoren doorwerkt naar andere bedrijven en daarmee de regionale economische concurrentiepositie bevordert. Daarnaast worden nieuwe verdienmodellen ontwikkeld en wordt ingezet op het vergroten van het adaptief en innovatief vermogen van MKB-bedrijven, door leiderschap centraal te zetten in opleidingstrajecten en te investeren in publiek-private samenwerking, door middel van een innovatieregeling. Door studenten en docenten in te zetten bij innovatieprojecten van bedrijven ontstaan hybride leeromgevingen van bedrijven en kennisinstellingen. Met deze aanpak wordt ervaring samengebracht met jong talent en zo innovatie versneld.

Stimuleren van circulair produceren en consumeren

De vraag naar voedsel en grondstoffen zal anders worden. Om circulair produceren en consumeren te stimuleren worden consumenten, ondernemers, onderzoekers en

---

¹⁰ Zie ook de op pagina 3 genoemde relevante (groei) sectoren voor regio Zwolle, zijnde; agrofood, health, (bio based) kunststoffen, e-Commerce, logistiek, vrijetijdseconomie, maakindustrie

studenten samengebracht om *living lab* experimenten uit te voeren, bijvoorbeeld om nieuwe ecologische landbouwmethoden te ontwikkelen. Tegelijkertijd wordt in verschillende leer- en ervaratrajecten het belang van verantwoorde voeding en een gezonde leefstijl en leefomgeving toegelicht aan inwoners, ondernemers en leerlingen in het primair en het voortgezet onderwijs. De combinatie van deze twee lijnen bevordert hogere R&D-opbrengsten en vergroot het consumentenbewustzijn. Regio Zwolle wil vooroplopen in de transitie naar een circulaire economie, waarin verspilling van materialen en grondstoffen wordt voorkomen en menselijke inzet wordt vergroot. Deze transitie is hard nodig en biedt tegelijkertijd grote kansen voor bedrijven. Met de Regio Deal Regio Zwolle beogen Rijk en Regio Zwolle deze beweging te versnellen en te versterken en de bewustwording met betrekking tot circulair ondernemen te vergroten. In de uitvoering wordt aansluiting gezocht bij de landelijke transitieagenda's circulaire economie. De komende jaren ontwikkelen de regionale partners samen met IenW en met EZK een regionale strategie voor circulaire economie om de kansen die er op dit gebied liggen ten volle te benutten.

Stimuleren van keteninnovatie in de polymerensector en de tapijtindustrie

Om keteninnovatie in de polymerensector te stimuleren, worden bedrijven in de gelegenheid gesteld om binnen het bedrijf en de productieketen te experimenteren met nieuwe productiewijzen. Om dit mogelijk te maken wordt ingezet op nauwere samenwerking binnen de keten; in samenwerking tussen onderzoekers, studenten en ondernemers wordt gewerkt aan vergroting van de kennisoverdracht tussen kennis- en onderwijsinstellingen en bedrijven, het demonstreren van circulaire opties aan bewoners en bedrijven en het stimuleren van circulair inkopen. Voor het tapijtcluster wordt ingezet op versnelde transitie naar een circulaire productie. Hierbij wordt samengewerkt met ondernemers om kansen op het gebied van energieneutraal en circulair ondernemen zichtbaar te maken en de belangrijkste grondstofstromen in beeld te brengen.

Verduurzaming van de agrofood sector

Om verduurzaming van de voedselvoorziening te bewerkstelligen wordt geïnvesteerd in bestaande proeftuinen voor de eiwittransitie en de circulaire melkveehouderij. De proeftuinen worden opgeschaald en doorontwikkeld met kennis- en educatieprogramma's.

Verduurzaming van de transport & logistiek sector

Samen met belanghebbenden, zowel inwoners als bedrijfsleven, worden de opties voor de circulaire doorontwikkeling van de verschillende regionale havens verkend.

Actielijn 2: Toekomstbestendig maken van de arbeidsmarkt

In deze actielijn wordt ingezet op om- en bijscholingstrajecten (o.a. voor niet-werkenden) en trajecten voor een leven lang ontwikkelen, om de arbeidsmarkt toekomstbestendig te maken. Waar actielijn 1 de route van de werkgever en MKB-bedrijven volgt, zet actielijn 2 met name in op de ontwikkeling van werknemers (en niet-werkenden). De focus ligt hierbij op een verbeterde aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, het oprichten van een Ontwikkelfonds door Regio Zwolle en kennisontwikkeling.

Verbeterde aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt

Om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren werken regionale overheden, technische Opleidings- en Ontwikkelingsfondsen (O&O fondsen),

onderwijsinstellingen, werkgevers en werknemers gezamenlijk aan de beschikbaarheid van gekwalificeerde mensen, aan inclusiviteit en aan de wendbaarheid van mensen en systemen. Het bieden van ontwikkelperspectief, gekoppeld aan grote transitieopgaven, staat hierbij centraal. Regionale bestuurders uit onderwijs en bedrijfsleven vormen een duo en gaan in gesprek met bedrijven om projecten en activiteiten te verkennen. Aan de hand hiervan worden actieagenda's opgesteld per sector.

Opzetten en uitvoeren van een Ontwikkelfonds

Om enerzijds de ontwikkeling van werkenden en potentieel niet-werkenden te stimuleren (mede vanwege de stikstof/PFAS-perikelen en de hieruit voortkomende krimp van de werkgelegenheid) en anderzijds menselijk kapitaal te behouden, wordt door Regio Zwolle een Ontwikkelfonds opgericht. Het fonds richt zich op het 'matchen' van sectorale plannen en aanpakken (max.€ 100.000 per jaar per samenwerkingsverband) en op individuele aanvragen (maximaal € 25.000 per aanvraag). Voor de Regio Deal Regio Zwolle voorziet de Regio specifieke inzet van dit fonds voor de kanssectoren¹¹. Met dit Ontwikkelfonds wordt de balans van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt versterkt en onbenut arbeidspotentieel wordt aangesproken middels een aanpak voor kwetsbare doelgroepen (in relatie tot Perspectief op Werk).

Ontwikkelen van een integraal onderzoeksprogramma

Om nieuwe inzichten op te doen en opschaalbare, doeltreffende methodes voor arbeidsmarktbeleid te ontwikkelen, wordt een integraal onderzoeksprogramma opgezet. De methodes richten zich op het lerend vermogen van regionale netwerken; het koppelen van transitithema's aan inspanningen, kanssectoren en het Regionaal Ontwikkelfonds; het inrichten van de menselijk kapitaal-monitor; en op het opzetten van een leven lang ontwikkelen-infrastructuur vanuit publieke en private partners.

Actielijn 3: Evenwichtige groei van stad en platteland

In deze actielijn wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van de Spoorzone Regio Zwolle als belangrijk innovatiedistrict en aantrekkelijk woon- en werkgebied. Dit gebeurt onder meer door het realiseren van een passerelle als onderdeel van het Engelenpad – een drager in de verbinding voor langzaam verkeer – van het stadscentrum naar het buitengebied. Dit is complementair aan de gemaakte afspraken tussen het Rijk en Regio Zwolle in de Omgevingsagenda Oost voor de Spoorzone. Daarnaast worden toeristische stromen beter en duurzaam doorgeleid in toeristische kerngebieden als Giethoorn en worden andere gebieden verder ontwikkeld voor een betere toeristische spreiding en regionale economische groei. Dit moet tevens de druk op omliggende natuurgebieden verlichten en de biodiversiteit verbeteren.

Groei van de stad: Ontwikkelen van de Zwolse Spoorzone

Binnen de Spoorzone wordt onder meer het Engelenpad gerealiseerd, een belangrijke stedelijke verbinding voor langzaam verkeer, die zorgt voor reuring in de Spoorzone en die de binnenstad, via het station, verbindt met Hogeschool Windesheim en het buitengebied langs de IJssel. Binnen de Regio Deal Regio Zwolle richt de investering zich op het realiseren van een stationspasserelle over het spoor en een herinrichting van het

---

¹¹ Met kanssectoren worden de sectoren bedoeld, die door het UWV zijn aangemerkt als sectoren waarin goede werkgelegenheid is. Zie ook: www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/beroep/kansrijke-beroepen/kansberoepen

Stationsplein. Tevens wordt in deze Regio Deal het innovatie ecosysteem uitgebouwd door triple helix-netwerken te versterken op het gebied van de slimme maakindustrie, klimaatadaptatie en de creatieve sector. Ook wordt gestart met de marketing van dit innovatie ecosysteem door op plekken concreet te laten zien hoe het gaat worden (*place making*). De Spoorzone ontwikkelt zich met deze investeringen tot het innovatieve hart van de regio, een innovatiedistrict van naam en allure. Het is de thuisbasis en het gezicht van de regionale samenwerking van ondernemers, overheid en onderwijs; de motor voor economische vernieuwing en innovatie.

In MIRT verband wordt gesproken over de grotere infrastructurele ingrepen in de 'Spoorzone' en worden diverse onderzoeken uitgevoerd, zoals het Onderzoek gebiedsontwikkeling spoorzones Zwolle en Nijmegen. Deze onderzoeken vallen buiten de Regio Deal Regio Zwolle, maar inzichten uit deze trajecten worden wel meegenomen. Bij alle investeringen in de Spoorzone, dus ook die buiten deze Regio Deal, zijn (experimenten met) innovatieve klimaatadaptatieve oplossingen, circulair bouwen, natuurinclusiviteit en duurzame energie onderdeel van de opgave voor bebouwing en openbare ruimte.

Groei van het platteland: Ontwikkeling van de recreatieve sector in balans met natuur en landschap

In de Regio Deal Regio Zwolle worden de opgaven van regio Zwolle op het gebied van (overmatig) toerisme, regionale economische ontwikkeling en ecologie met elkaar verbonden via een integrale gebiedsontwikkeling en *visitors management*. Hierbij worden bezoekers verleid om ook buiten de gebaande paden (met name Giethoorn) en de zeer kwetsbare paden (nationale parken als Wieden-Weerribben en Dwingelderveld) de regio te verkennen en zo de regionale economie op andere plekken te stimuleren en de leefbaarheid te bevorderen. Er wordt ingezet op spreiding van de toeristische bezoeker binnen het gehele gebied ten noorden en oosten van gemeente Zwolle. Er wordt een aantrekkelijkere en gevarieerdere 'menukaart' voor bezoekers gerealiseerd, met bijzondere aandacht voor duurzame vormen van mobiliteit, authenticiteit en vermindering van de recreatiedruk op kwetsbare natuurgebieden.

Het gebied van 'Ruimte voor de Vecht' wordt verder ontwikkeld door goede verbindingen te realiseren op het gebied van woon-werkverkeer en toeristische bezoekers tussen Zwolle en de omliggende dorpen en steden middels water-, wandel- en fietsroutes. Tevens wordt een innovatief vaarconcept uitgerold, waarbij recreatieontwikkeling samengaat met versterking van de natuurwaarden en biodiversiteit. In Steenwijkerland en Westerveld wordt het aanbod voor toerisme en het *visitor management* versterkt met inzet van *smart mobility* en *smart hospitality*, om in regionaal verband bezoekers te verleiden en veiligheid te waarborgen. Daartoe komen onder meer alternatieve, duurzame vormen van vervoer beschikbaar.

De investeringen zijn aanvullend op andere (nationale) trajecten zoals het IBP Vitaal Platteland (Noordwest Overijssel). Bij de monitoring van de effecten op natuur en biodiversiteit wordt, voor de gemeente Zwolle, het Deltaplan Biodiversiteitsherstel benut. Gemeente Zwolle is de eerste gemeente die hierin partner is geworden. De monitoring voor de overige gemeenten in regio Zwolle wordt meegenomen in het monitoringsplan van deze Regio Deal (dit geldt ook voor effecten op natuur en biodiversiteit bij actielijn 4).

Actielijn 4: Aan de slag met klimaatoplossingen

De aanpak in deze actielijn richt zich op verschillende programma's en projecten waarmee geëxperimenteerd wordt met klimaatoplossingen. Het gaat om investeringen in de fysieke leefomgeving, maar bijvoorbeeld ook om verhoging van het bewustzijn van nieuwe oplossingen door het aangaan van de dialoog met inwoners en ondernemers over klimaatadaptatie. Daarbij worden maatregelen integraal uitgewerkt, met tevens aandacht voor onderwerpen als veiligheid, gezondheid, wonen, natuur en biodiversiteit. De inzet is complementair aan al lopende (nationale) programma's en trajecten zoals de Omgevingsagenda Oost, het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie en andere trajecten die bij de specifieke overwegingen zijn benoemd. Het pakket is een vliegwiel voor verdere samenwerking in het gebied en verbindt alle betrokken partners op het gebied van klimaatadaptatie. Rijk en Regio Zwolle beogen samen (financiële) meekoppelkansen met (inter)nationale en regionale programma's en trajecten te verkennen, om onder meer de aanpak van klimaatadaptatie te intensiveren en te versnellen en zo toe te werken naar een klimaatbestendige inrichting van de leefomgeving in regio Zwolle.

Watersysteemveiligheid en leefbaarheid waarborgen

Om de waterproblematiek het hoofd te bieden, wordt een gebiedsgerichte aanpak in de IJssel-Vechtdelta ontwikkeld, in samenspraak met bewoners en grondeigenaren, en afgestemd op andere functies. In de te ontwikkelen gebiedsgerichte aanpak worden mogelijke oplossingsrichtingen en maatregelen verkend, die er op gericht zijn water vast te houden op hoge droge gronden (verminderen piek-werking in lage natte delta) en afvoerpieken in de rivier te verkleinen, wat de waterveiligheid vergroot. Er wordt een meer natuurlijke rivier gecreëerd, gedacht wordt aan de aanleg van nieuwe meanders en nevengeulen om water in brongebieden vast te houden.

Ten behoeve van het watersysteem en de gevolgen van het klimaat wordt een QuickScan uitgevoerd. Met deze QuickScan onderzoekt Regio Zwolle, in samenspraak met het ministerie van IenW, de bandbreedte van het watersysteem op de lange termijn (min, plus en neutraal) en de consequenties daarvan in relatie tot opgaven voor wonen, energietransitie, mobiliteit, landbouw en natuur. De uitkomsten van deze QuickScan zijn input voor het ontwikkelen van de verstedelijkingsstrategie regio Zwolle en voor het MIRT-onderzoek Gebiedsgerichte Bereikbaarheid, om deze gebiedsgericht, klimaatadaptief én in relatie met het watersysteem uit te werken tot integrale en, waar mogelijk, vernieuwende oplossingen. Deze oplossingen kunnen (inter)nationaal ter inspiratie dienen. In de QuickScan wordt samengewerkt met andere regio's, waaronder Twente.

Realiseren van een gezonde bodem met biodiversiteit

Er wordt ingezet op het vasthouden van water voor beschikbaarheid in droge perioden en het reguleren van de waterafvoer in natte tijden. Het laten toenemen van de biodiversiteit in natuurgebieden en agrarische gebieden door het terugdringen van monoculturen in landbouw- en bosgebieden helpt daarbij. Er worden nieuwe businessmodellen voor de landbouw ontwikkeld, waarbij agrarische activiteiten worden omgevormd naar biodiverse landbouw. Dit gebeurt onder andere door een dialoog met agrarisch ondernemers te starten over groeimogelijkheden en het verbreden van het dienstenpakket en het uitvoeren van experimenten op het gebied van innovatieve bodem-, water- en energiematregelen en stadslandbouw. De biodiversiteit wordt ook vergroot op landgoederen, door *agroforestry*, voedselheggen, het verbeteren van bosbodems en het ontwikkelen van een

showcase natuurgericht kringloopbedrijf. Bij de aanpak wordt aangesloten bij, en kennis uitgewisseld met, het landelijke programma Landbouwbodems, het actieprogramma Klimaatadaptatie Landbouw, het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en het Realisatieplan Visie LNV.

Realiseren van een robuust groenblauw netwerk in het bebouwde gebied

Met gebiedspartners wordt samengewerkt om op stedelijk niveau het bestaande groen en water uit te bouwen tot een robuust groenblauw netwerk. Er wordt een risicodialog met zoveel mogelijk inwoners, ondernemers en gebouwbeheerders gevoerd, zodat zij ook zelf klimaatadaptieve maatregelen kunnen treffen in hun directe woon- en werkomgeving. Hierbij wordt aangesloten bij de aanpak en ambities uit het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie en de City Deal Klimaatadaptatie.

Regio Zwolle als een demonstratie-delta voor klimaatadaptatie met (inter)nationale betekenis

Het bestaande regionale innovatie- en kenniscentrum voor klimaat (Climate Campus) wordt doorontwikkeld, onder meer door netwerken te versterken, de demodelta digitaal te ontsluiten, nieuwe kennis en talent voor klimaatadaptatie te ontwikkelen, innovaties op dit gebied te bevorderen en een fysiek Community Center voor innovatie- en kennisontwikkeling rond klimaat en water te ontwikkelen.

Voor de verspreiding van de kennis over de demodelta is de samenwerking tussen IenW en Regio Zwolle belangrijk. Op regionaal niveau kan de Climate Campus samen met de partners zorgen voor het verzamelen en het regionaal verspreiden van de kennis. IenW kan er zorg voor dragen dat de demodelta een podium krijgt op landelijke symposia en kennisdagen en dat de ontwikkelde kennis ingebracht wordt in landelijke beleidstrajecten en programma's. Daarnaast kunnen werkbezoeken van (inter)nationale delegaties bijdragen aan het verspreiden van de resultaten van de demodelta. IenW en Regio Zwolle bekijken samen wat de rol van IenW met betrekking tot de Climate Campus kan zijn.

Actielijn 5: Governance

De aanpak binnen deze actielijn richt zich op het realiseren van een optimaal functionerend regionaal samenwerkingsverband met draagvlak, een goede governance, een lerende organisatie en regelmatige monitoring.

Doorontwikkeling van de netwerkorganisatie Regio Zwolle kent in deze Regio Deal de volgende drie componenten:

Lab sessies governance en evaluatie

Om een betere, doorontwikkelde netwerksamenwerking te realiseren en een langetermijnperspectief op de samenwerking tussen het Rijk en Regio Zwolle te creëren, wordt aangesloten bij het traject Regio Deal Governance Lab. Daarnaast laat Regio Zwolle door een extern bureau, in het najaar van 2020, de samenwerking en de governance binnen Regio Zwolle evalueren. Aan de hand van de uitkomsten van deze evaluatie zal de governancestructuur van de regio verder worden ontwikkeld. De beschikbare opbrengsten van de evaluatie en de doorontwikkeling van de governancestructuur worden ingebracht in de lab sessies, zodat ervaringen met andere regio's worden gedeeld.

Versterking draagvlak voor Regio Zwolle

Om een verdere versterking van draagvlak in de regio te krijgen voor Regio Zwolle, wordt gebruik gemaakt van de bij het Rijk beschikbare kennis en ervaring over governance en regionale samenwerkingsverbanden. Samen met het ministerie van BZK wordt een actieplan (aanvullend op de huidige regioactiviteiten op dit gebied) opgezet om bij de deelnemers (triple helix) het draagvlak voor en de betrokkenheid bij Regio Zwolle te vergroten.

Monitoring

Er wordt een monitor ingericht om de ontwikkelingen binnen de regionale samenwerking te volgen en te analyseren. Door de monitor eenmaal per jaar uit te voeren, wordt het mogelijk gemaakt om de aanpak gedurende de uitvoering van de Regio Deal bij te sturen aan de hand van recente ontwikkelingen. Met de monitoring wordt aangesloten bij de Regio Zwolle Monitor. Ook wordt aangesloten op de aanzet die is gegeven in de BZK-proeftuin 'Maak verschil' en de vervolgvragen die hieruit zijn voortgekomen.

Artikel 4 – Beoogde resultaten

Met de vijf actielijnen beoogt de Regio Deal Regio Zwolle een duurzame en verantwoorde groei te realiseren en een sociaal sterke, circulaire- en innovatieve-, klimaatbestendige groeiregio Zwolle. Dit uit zich, onder andere, in een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven, een bovengemiddeld hoge waardering van het levensgeluk en optimisme van de inwoners van de regio Zwolle over de toekomst.

Specifiek beogen Partijen met de Regio Deal Regio Zwolle de doelen en aanpak die omschreven zijn in artikel 2 en 3 te verwezenlijken door aan het einde van de looptijd onderstaande resultaten te behalen per actielijn. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen resultaten per actielijn, op de gewenste *outcome/output* en op impactniveau. Waar mogelijk is nu al aangegeven hoe dit gemonitord wordt. In het najaar van 2020 volgt een monitoringsplan voor de Regio Deal Regio Zwolle, op basis van de concrete invulling van projecten in de actielijnen.

Actielijn 1: Economische structuurversterking door duurzaam groeien en circulair ondernemen van het MKB

Het realiseren van een regionale economische structuurversterking, met een verbeterde concurrentiepositie van het MKB en gebaseerd op circulair ondernemen, wordt zichtbaar door de volgende (beoogde) resultaten:

Outcome/Output

1. Een innovatieregeling (indicatieve omvang: €1 miljoen), waaruit ten minste 25 innovatieprojecten van MKB'ers worden gefinancierd en ten minste 100 ondernemers en onderzoekers opleidingstrajecten kunnen volgen;
2. Versterkte netwerken van (internationale) ondernemers en kennisinstellingen, in voor de regio relevante groeisectoren (o.a. agrofood, logistiek en health);
3. Nieuwe circulaire verdienmodellen en consumptiepatronen in combinatie met bijvoorbeeld digitalisering, ontwikkeld middels *living labs* waar ondernemers, inwoners en onderzoekers samenwerken aan sectoroverstijgende innovaties;

4. Kennisdeling en advies aan verschillende doelgroepen ten aanzien van een gezonde leefstijl en -omgeving;
5. In samenwerking met de ministeries van IenW en EZK wordt een meerjarige circulaire economie strategie opgesteld en uitgevoerd;
6. Duurzame ketensamenwerking en circulair ondernemen in de polymerensector worden gestimuleerd door ten minste zes deelprojecten waarin ondernemers, onderzoekers en studenten worden verbonden;
7. Het tapijtcluster maakt versneld de transitie naar circulair ondernemen, door gebruik van duurzame energie en minder milieubelastende productiemethoden;
8. De proeftuin eiwittransitie ondersteunt minimaal 10 startups/scale-ups bij de doorontwikkeling van hun duurzame verdienmodellen;
9. De proeftuin melkveehouderij verkent welke combinatie van circulaire maatregelen het beste genomen kan worden om circulair te kunnen boeren;
10. Onderzoek naar de mogelijkheden voor circulaire doorontwikkeling van de havengebieden in de regio Zwolle.

Impact

1. Vergroten van de regionale innovatiekracht, door toename van de private investeringen in R&D;
2. Behoud en versterking van de economische groei in 2020-2023 (2018: groei bbp 3%, landelijk gemiddelde 2,6%), rekening houdend met de gevolgen van de coronacrisis;
3. Toegenomen regionale *bio based* productie in 2023, met de ambitie om afvalloos te zijn in 2030 en energieneutraal in 2050;
4. De Regio Deal Regio Zwolle draagt bij aan de ambitie van Regio Zwolle om in 2030 de 4^e economische topregio van Nederland te zijn;
5. De resultaten behaald via de Regio Deal Regio Zwolle dragen bij aan de nationale doelstelling om de ecologische voetafdruk in Nederland te halveren in 2050.

Actielijn 2: Toekomstbestendig maken van de arbeidsmarkt

Het realiseren van een toekomstbestendige, inclusieve arbeidsmarkt, met voldoende beschikbare werknemers en passend bij de vraag van werkgevers, wordt zichtbaar door de volgende (beoogde) resultaten:

Outcome/Output

1. Ten minste 2.500 trajecten voor om- en bijscholing, die een betere aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt realiseren;
2. Een Regionaal Ontwikkelfonds (gekoppeld aan een innovatieregeling), waaruit trajecten worden gefinancierd voor 1) om- en bijscholing van mensen in een niet-werkende positie, 2) leven lang ontwikkelen en 3) een maatwerkaanpak voor mensen in een kwetsbare positie;
3. Een integraal onderzoeksprogramma, dat nieuwe inzichten en doeltreffende methodes voor arbeidsmarktbeleid oplevert en waaruit diverse onderzoeksprojecten worden gerealiseerd.

Impact

1. Gelijktrekken van het aandeel van 15-75-jarigen dat hoger opgeleid is aan het niveau van heel Nederland (bereik van 37.000 werkenden);
2. Terugdringen van het aandeel van bijstandsgerechtigden zonder startkwalificatie en/of arbeidsmarktgerichte kwalificatie van 64% (in 2018) naar 55% in 2023;
3. Benutten van het arbeidspotentieel, door de deeltijders die meer uren willen werken de ruimte te bieden om dit te doen en het aantal deeltijders met een wens voor extra uren te verlagen van 11.000 nu, naar 9.000 in 2023.

Actielijn 3: Evenwichtige groei van stad en platteland

Het realiseren van evenwichtig en goed functionerend *Daily Urban System*, met een balans tussen de ontwikkeling van stedelijke kernen en het platteland en met oog voor mobiliteit en bereikbaarheid, toerisme en behoud van natuurwaarden, wordt zichtbaar door de volgende (beoogde) resultaten:

Outcome/output

1. Realisatie van de eerste twee fasen van het Engelenpad (herinrichten Stationsweg en –plein en realiseren passerelle over het spoor), ten behoeve van de ontsluiting van de Spoorzone naar het centrum, Hogeschool Windesheim en het buitengebied van Zwolle;
2. De transformatie van op zichzelf staande bedrijven naar een gemengd innovatief ecosysteem gericht op samenwerking in de triple helix, concentratie en nabijheid; een inspirerend stedelijk gebied dat volop ruimte biedt voor interactie en experiment met focus op drie topsectoren (slimme maakindustrie, klimaatadaptatie en creatief). Dit wordt bevorderd door de vorming van drie topsectornetwerken en het verbinden van 20 bedrijven per netwerk;
3. Een evenwichtige groei van de werkgelegenheid in de vrijetijdseconomie in het gebied ten noorden en oosten van gemeente Zwolle, door het ontwikkelen van een aantrekkelijkere en gevarieerdere 'menukaart' voor bezoekers, met aandacht voor duurzaam vervoer, authenticiteit en vermindering van de toeristische druk op kwetsbare natuurgebieden. Hiertoe worden onder meer nieuwe toeristische producten (beleefconcepten, natuurbelevingspunten e.d.) ontwikkeld in gebieden waar hier ruimte voor is;
4. *Smart hospitality* en duurzame mobiliteit krijgt vorm door de ontwikkeling van digitale *real time* toepassingen op het gebied van verkeers- en *crowd management* (via apps) en het aanbieden van duurzame vormen van vervoer (e-bikes, boten, elektrische deelauto's). Het aandeel bezoekers dat in plaats van met de auto met deze duurzame vervoersmiddelen de regio Weerribben-Wieden verkent, neemt toe met 10% (metingen MarketingOost). Het aantal toeristische op- en uitstappers met de trein stijgt met minimaal 10% in de periode tot 2023;
5. De recreatiedruk op kwetsbare natuurgebieden neemt onder meer af door gericht *visitor management*, waarbij kwetsbare natuurgebieden ontzien worden en bezoekers meer centraal worden opgevangen in een nieuw bezoekerscentrum Weerribben-Wieden. Daarnaast worden fiets- en wandelpaden in kwetsbare natuurgebieden weggehaald en wordt de fiets- en wandelpadenstructuur in andere gebieden versterkt;
6. Het gebied van 'Ruimte voor de Vecht' ontwikkelt zich door goede verbindingen te realiseren op het gebied van woon-werkverkeer en toeristische bezoekers tussen

Zwolle en de omliggende dorpen en steden middels water-, wandel- en fietsroutes. Tevens wordt een innovatief recreatief vaarconcept ontwikkeld en toegepast, met een evenwichtige balans tussen recreatie, natuur en klimaat.

Impact

1. De Spoorzone start met de ontwikkeling om te komen tot het innovatieve hart van de regio; een innovatiedistrict van naam en allure, voor bedrijven, startups en scale-ups. Het is de thuisbasis van de regionale samenwerking en de triple helix. De impact van de investeringen vanuit de Regio Deal liggen bij het realiseren van een beter vestigingsklimaat; het aantal bedrijven dat zich hier wil vestigen neemt met 5% toe;
2. De leefbaarheid en regionale economie van het gebied ten noorden en oosten van gemeente Zwolle wordt evenwichtig versterkt. Dit wordt gerealiseerd door een groei van de werkgelegenheid in de vrijetijdseconomie in de periode 2020-2025 van 14% naar 17%.
3. Hierbij wordt de grootste groei gerealiseerd in het gebied waar nog ruimte is (zoals Westerveld) en niet op de plaatsen waar nu soms te veel reuring is (zoals Giethoorn) en de groei gaat niet ten koste van gebieden die vanwege hoge natuurwaarden zeer gebaat zijn bij rust;
4. Weerribben-Wieden wordt met behulp van digitalisering en *smart mobility* de eerste plattelandsregio waar *smart hospitality* integraal wordt ingezet voor verleiding en spreiding van bezoekersstromen. De waardering van bezoekers stijgt hierdoor met 10% (Metingen door MarketingOost);
5. De verminderde recreatiedruk op kwetsbare natuurgebieden heeft de achteruitgang van natuurwaarden een halt toegeroepen en de biodiversiteit versterkt. Voor de nulmeting wordt, onder andere, het eindrapport Impact Toerisme Giethoorn gebruikt. Daarnaast zal data van de betreffende natuurorganisaties worden benut en worden definitieve indicatoren verwerkt in het monitoringsplan voor de Regio Deal Regio Zwolle;
6. De bewonerstevredenheid in het gebied is toegenomen van gemiddeld een 6 naar gemiddeld een 6,8.

Actielijn 4: Aan de slag met klimaatoplossingen

Het realiseren van een veilige, leefbare en toekomstbestendige deltaregio Zwolle wordt zichtbaar door de volgende (beoogde) resultaten:

Outcome/output

1. Ontwikkeling van een robuust watersysteem dat de effecten van klimaatverandering goed opvangt, middels herinrichting van de Vecht richting een half-natuurlijke laaglandrivier;
2. Uitvoering van de QuickScan Watersysteem en Klimaatadaptatie;
3. Ontwikkeling van nieuwe vormen van landbouw en verdienmodellen, die positief bijdragen aan de bodemkwaliteit, de biodiversiteit en het watersysteem. Dit gebeurt door, onder meer, experimenten met bodem-, water- en energiemaatregelen, een showcase stadslandbouw en/of een natuurgericht kringloopbedrijf;

4. Realisatie van een robuust groenblauw netwerk in het stedelijk gebied van Dalfsen en Zwolle, door het bestaande groen en water uit te bouwen en met elkaar te verbinden. Dit draagt tevens bij aan de veerkracht van de lokale samenleving;
5. Realisatie van een pilot met een klimaat robuuste winkelstraat (klimaatstraat) in 2022. Dit is een straat ingericht door ondernemers en inwoners die droogte en hittebestendig is en extra waterbergingsmogelijkheden biedt, passend bij de ruimtelijke kwaliteit en de gewenste beleving. Er is daarnaast een risicodialoog met inwoners, ondernemers en gebouwbeheerders gevoerd, waarbij ambities zijn bepaald, en kansen, risico's en eventueel te nemen maatregelen zijn geïnventariseerd;
6. Een versterkt innovatie- en kennisnetwerk op het gebied van klimaatverandering dat nationaal en internationaal kennis deelt en een kweekvijver vormt voor nieuw talent, producten en diensten op terrein van water en klimaat. Excursies, vraag gestuurde thematische netwerkbijeenkomsten, kennisverspreiding onder studenten en promotie van goede voorbeelden maken hier onderdeel van uit.

Impact

1. Een toekomstbestendige klimaatregio in 2035;
2. De IJssel-Vechtdelta wordt demodelta en is goed ingebed in (nationale) kennisnetwerken;
3. Toename op de indicator 'kwaliteit leefomgeving', doordat de overlast en risico's van toekomstige weersextremen voor bewoners en bedrijven beperkt blijven;
4. Een gezonde, vruchtbare bodem die water beter vasthoudt;
5. Een stedelijk gebied met groenblauwe aders om droogte, hitte en wateroverlast te beperken, de biodiversiteit te vergroten en daarmee een gezondere leefomgeving te realiseren. Natuurinclusief en klimaatbestendig bouwen is de standaard;
6. Keuzes bij integrale gebiedsontwikkeling (bijv. verstedelijking, mobiliteit, natuur, landbouw) die leiden tot een klimaatbestendige regio.

Actielijn 5: Governance

Het realiseren van een optimaal functionerend regionaal samenwerkingsverband met draagvlak, een goede governance, een lerende organisatie en regelmatige monitoring, wordt gerealiseerd door de volgende (beoogde) resultaten:

Outcome/output

1. Efficiëntere sturing van Regio Zwolle door verdere ontwikkeling van de netwerkorganisatie, explicietere rolinvulling en meer betrokkenheid en draagvlak in de regio;
2. Een langetermijnperspectief op de samenwerking tussen het Rijk en Regio Zwolle in brede zin, mede op basis van gedeelde ervaringen met andere regio's;
3. Verbeterde monitoring van de regionale samenwerking. Uit de monitor blijkt een toenemende tevredenheid van de deelnemers over de samenwerking.

Impact

1. Door de verbeterde samenwerking binnen Regio Zwolle wordt de regio aantoonbaar krachtiger en flexibeler bestuurd, met meer draagvlak. De realisatiekracht is toegenomen;
2. De opgedane kennis en ervaring is voor andere regio's een inspiratiebron.

Deel 2 | Uitvoering en rapportage

Inzet middelen Regio Envelop voor uitvoering Regio Deal Regio Zwolle

Artikel 5 – Uitgangspunten

- Partijen beogen een gecoördineerde beleidsmatige inzet van hun gezamenlijke financiële middelen op basis van de afspraken in de Regio Deal Regio Zwolle. Regio Zwolle geeft met deze middelen uitvoering aan de Regio Deal Regio Zwolle, door het initiëren en/of realiseren van programma's, projecten en andere uitvoeringsactiviteiten in het kader van de ambitie, het doel, de beoogde resultaten en de aanpak van de Regio Deal Regio Zwolle zoals bedoeld in artikelen 1 tot en met 4. Op deze wijze zetten Partijen zich in om de regionale opgave van Regio Zwolle te realiseren;
- LNV reserveert maximaal € 22,5 mln. inclusief eventueel verschuldigde BTW vanuit de Regio Envelop als rijksbijdrage voor uitvoeringsactiviteiten als bedoeld in het eerste lid, volgens de in onderstaande tabel opgenomen onderverdeling:

Uitvoeringsactiviteiten	Bedrag (mln.)
Actielijn 1 Economische structuurversterking door duurzaam groeien en circulair ondernemen van het MKB	€ 3,435
Actielijn 2 Toekomstbestendig maken van de arbeidsmarkt	€ 6,025
Actielijn 3 Evenwichtige groei stad en platteland	€ 9,770
Actielijn 4 Aan de slag met klimaatoplossingen	€ 2,770
Actielijn 5 Governance	€ 0
VAT	€ 0,500
Totale Rijksbijdrage (maximaal)	€ 22,500

Voor wat betreft de verdeling van de middelen over de actielijn 3 en 4 volgt in het najaar een integrale heroverweging. Het resultaat daarvan is afhankelijk van de verdere uitwerking van de projecten binnen deze actielijnen en in het bijzonder de samenhang tussen de projecten behorend tot het programma van het Vechtdal en 'Ruimte voor de Vecht';

- Regio Zwolle (de publieke regiopartners) spant zich in voor een bedrag van € 64,55 mln. aan regionale publieke cofinanciering en heeft nu al een bedrag van € 22,50 mln. gereserveerd aan regionale publieke cofinanciering voor uitvoeringsactiviteiten als bedoeld in het eerste lid, volgens de in onderstaande tabel opgenomen onderverdeling:

Uitvoeringsactiviteiten	Minimaal bedrag (€ mln.)	Beoogd bedrag (€ mln.)
Actielijn 1 Economische structuurversterking door duurzaam groeien en circulair ondernemen van het MKB	€ 2,50	€ 8,05
Actielijn 2 Toekomstbestendig maken van de arbeidsmarkt	€ 5,50	€ 12,00
Actielijn 3 Evenwichtige groei stad en platteland	€ 8,00	€ 32,50
Actielijn 4 Aan de slag met klimaatoplossingen	€ 6,00	€ 11,50
Actielijn 5 Governance	€ 0,25	€ 0,25
VAT	€ 0,25	€ 0,25
Totale Regiobijdrage	€ 22,50	€ 64,55

De verdeling opgenomen in de tabel in het tweede lid geldt als uitgangspunt. Partijen zijn zich ervan bewust dat gedurende de looptijd van de Regio Deal Regio Zwolle omstandigheden en/of prioriteiten kunnen wijzigen. Partijen kunnen, na bespreking in het Rijk-Regio-overleg zoals bedoeld in artikel 7, eerste lid, een gewijzigde verdeling afspreken. Op deze wijziging van Regio Deal Regio Zwolle is artikel 12, derde lid, van toepassing;

- De in het derde lid opgenomen indicatieve verdeling van de regionale publieke cofinanciering geeft uitsluitend de intenties weer van de regionale (publieke) partners. Voor zover gedurende de looptijd van de Regio Deal Regio Zwolle deze indicatieve verdeling wijzigt, kunnen die wijzigingen in afwijking van artikel 12 ter kennisname aan het Rijk-Regio-overleg worden overgelegd.

Artikel 6 – Regiokassier

Partijen spreken af dat, in het kader van de uitvoeringsactiviteiten van de Regio Deal Regio Zwolle, Provincie Overijssel de rol zal vervullen van regiokassier. De rand voorwaardelijke afspraken tussen de netwerksamenwerking Regio Zwolle en kassier zijn vastgelegd in een separate regionale bestuursovereenkomst.

Governance uitvoering Regio Deal Regio Zwolle

Artikel 7 - Rijk-Regio-overleg

1. Periodiek treden Partijen in overleg over de onderlinge samenwerking in het kader van de Regio Deal Regio Zwolle en met andere publieke en/of private samenwerkingspartners. Dit Rijk-Regio-overleg zorgt voor de coördinatie van de inzet van Partijen in het kader van de uitvoering van de Regio Deal Regio Zwolle, de daarbij behorende uitwisseling van informatie en voor het bespreken van de voortgang, inclusief de in artikel 8 bedoelde monitoring;
2. Het Rijk-Regio-overleg vergadert tenminste eenmaal per jaar, uiterlijk in de maand september, ten behoeve van de bespreking van de in artikel 8, tweede lid, bedoelde jaarlijkse voortgangsrapportage Regio Deal Regio Zwolle;
3. Het Rijk-Regio-overleg formuleert en bewaakt de kaders waarbinnen de uitvoering van de Regio Deal Regio Zwolle plaatsvindt;
4. Het in het eerste lid bedoelde Rijk-Regio-overleg bestaat uit de volgende vertegenwoordigers:
  - Vanuit de ministeries van het Rijk:
    - i. Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit;
    - ii. Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
    - iii. Economische Zaken en Klimaat;
    - iv. Sociale Zaken en Werkgelegenheid;
    - v. Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
    - vi. Infrastructuur en Waterstaat.
  - Vanuit de Regio:
    - i. Gemeente Zwolle, namens de netwerksamenwerking van Regio Zwolle;
    - ii. Provincie Overijssel, namens de 4 provincies;
    - iii. Vertegenwoordigers vanuit de netwerksamenwerking Regio Zwolle.
5. Het Rijk-Regio-overleg voorziet in zijn eigen werkwijze. Voor de uitvoering van de Regio Deal Regio Zwolle maakt het Rijk-Regio overleg hiertoe nadere werkafspraken en legt deze vast. LNV voert het secretariaat van het overleg.

Monitoring, evaluatie en communicatie Regio Deal

Artikel 8 – Monitoring en evaluatie

1. Monitoring van de uitvoering van de Regio Deal Regio Zwolle als geheel vindt plaats op twee niveaus:
  - a) Op het niveau van de actielijnen;
  - b) Op het niveau van de in artikel 4 genoemde beoogde resultaten en beleidsindicatoren;
2. Op basis van deze monitoring voert Regio Zwolle een nulmeting uit, uiterlijk in het voorjaar van 2021, en stelt Regio Zwolle éénmaal per jaar een voortgangsrapportage op over het daarvoor voorafgaande jaar. Hierin wordt melding gemaakt van:
  - a) De voortgang van de uitvoering van de Regio Deal Regio Zwolle aan de hand van de in artikel 2 t/m 4 genoemde actielijnen;
  - b) De behaalde resultaten aan de hand van de in artikel 4 genoemde beoogde resultaten;
  - c) De voortgang van de uitvoering van de Regio Deal Regio Zwolle aan de hand van de meerjarige actielijnen- en projectenplanning;
3. De jaarlijkse voortgangsrapportage wordt (in concept) voor 15 juli van ieder jaar overgelegd aan het Rijk-Regio-overleg;
4. Regio Zwolle kan met de jaarlijkse voortgangsrapportage de betrokken provinciale staten en gemeenteraden informeren. LNV gebruikt de jaarlijkse voortgangsrapportage als input voor de periodieke voortgangsrapportage van alle Regio Deals voor de Tweede Kamer van de Staten-Generaal;
5. Regio Zwolle evalueert de uitvoering en werking van de Regio Deal Regio Zwolle binnen acht maanden na afronding van deze Regio Deal en maakt daarvan een eindevaluatie op conform de in het tweede lid onder a tot en met c genoemde onderdelen. Regio Zwolle legt de eindevaluatie uiterlijk 30 september 2024 voor aan het Rijk-Regio-overleg;
6. Ten behoeve van de evaluatie van de Regio Portefeuille voert het Planbureau voor de Leefomgeving een lerende evaluatie uit. Regio Zwolle neemt hieraan deel;
7. Ten behoeve van de monitoring van de arrangementen voor besluitvorming, afstemming, samenwerking en meer in het algemeen sturing, die nodig zijn voor de uitvoering van de Regio Deals op regionaal en op rijksniveau, hebben BZK en LNV een Monitoringstraject Governance opgezet. Regio Zwolle neemt hieraan deel.

Artikel 9 – Communicatie

1. Partijen communiceren eensluidend over de Regio Deal Regio Zwolle. Hiertoe wordt gewerkt met een kernboodschap. De kernboodschap is: met de Regio Deal Regio Zwolle wordt een stevige impuls gegeven aan de realisatie van de ambitie van Regio Zwolle om zich te ontwikkelen tot sociaal sterke, circulaire, innovatieve, klimaatbestendige groeiregio. Rijk en Regio Zwolle werken in partnerschap aan het versterken van de brede welvaart van de inwoners en bedrijven in regio Zwolle;
2. De communicatie over de Regio Deal Regio Zwolle verloopt primair vanuit de regio, door Regio Zwolle, via het Regio Zwolle Bureau. Het Rijk draagt de kernboodschap ook uit via zijn eigen kanalen;
3. Er wordt een gezamenlijk communicatieplan besproken en afgestemd in het in artikel 7 bedoelde Rijk-Regio overleg;
4. Regio Zwolle geeft via verschillende communicatiekanalen, zoals nieuwsbrieven, website en *social media*, aandacht aan het uitvoeren en behaalde resultaten van de Regio Deal Regio Zwolle;
5. Regio Zwolle zal bij projecten die deel uitmaken van de uitvoering van de Regio Deal Regio Zwolle vragen om in de communicatie over die projecten kenbaar te maken dat het project mede mogelijk is gemaakt in het kader van de Regio Deal Regio Zwolle.

Deel 3 | Slotbepalingen

Artikel 10 – Uitvoering in overeenstemming met Unierecht

De afspraken van deze Regio Deal worden in overeenstemming met het recht van de Europese Unie uitgevoerd in het bijzonder voor zover de afspraken vallen onder de werking van de Europese regels met betrekking tot aanbesteding, mededinging, staatssteun en technische normen en voorschriften. Provincie Overijssel heeft dit, als kassier, geïncorporeerd in haar werkwijze en geborgd in de subsidiesystematiek en voorschriften.

Artikel 11 – Gegevenswisseling

1. De in het kader van (de uitvoering van) deze Regio Deal uitgewisselde, dan wel uit te wisselen, informatie is in beginsel openbaar. Indien een Partij verzoekt om geheimhouding zullen de overige Partijen deze informatie in beginsel geheimhouden en deze geheel noch gedeeltelijk aan enige derde bekendmaken, behoudens voor zover een verplichting tot openbaarmaking voortvloeit uit de wet, een rechterlijke uitspraak of deze Regio Deal;
2. Partijen dragen er zorg voor dat concurrentiegevoelige en/of privacygevoelige informatie uitsluitend wordt gedeeld voor zover dit in overeenstemming is met de relevante internationale, Europese en nationale wettelijke kaders. Zij kunnen hiertoe nadere afspraken vastleggen.

Artikel 12 – Wijzigingen

1. Elke Partij kan schriftelijk verzoeken deze Regio Deal te wijzigen. De wijziging behoeft de instemming van alle Partijen;
2. Partijen treden in overleg binnen zes weken nadat een Partij het verzoek heeft kenbaar gemaakt aan het programmateam Regio Portefeuille LNV. Het programmateam Regio Portefeuille LNV informeert de overige Partijen over de voorgestelde wijziging en vraagt hen om instemming;
3. Nadat alle Partijen aan het programmateam Regio Portefeuille LNV kenbaar hebben gemaakt in te stemmen met het verzoek tot wijziging wordt de wijziging en de verklaringen tot instemming als bijlage aan deze Regio Deal gehecht.

Artikel 13 – Opzegging

1. Elke Partij kan de Regio Deal Regio Zwolle met inachtneming van een opzegtermijn van drie maanden schriftelijk opzeggen, indien een zodanige verandering van omstandigheden is opgetreden dat deze Regio Deal billijkheidshalve op korte termijn behoort te eindigen. De opzegging moet de verandering in omstandigheden vermelden;

2. Wanneer een Partij deze Regio Deal opzegt, blijft de deal voor de overige Partijen in stand voor zover de inhoud en de strekking ervan zich daartegen niet verzetten;
3. Ingeval van beëindiging van de Regio Deal Regio Zwolle krachtens opzegging is geen van de Partijen jegens een andere Partij schadeplichtig.

Artikel 14 – Toetreding nieuwe partijen

1. In overeenstemming met alle Partijen kunnen anderen tijdens de looptijd van de Regio Deal Regio Zwolle als nieuwe partijen toetreden tot deze deal;
2. Het schriftelijke verzoek tot toetreding met daarbij de concrete bijdrage aan de Regio Deal Regio Zwolle wordt gericht aan het programmteam Regio Portefeuille LNV. Het programmteam informeert Partijen en vraagt hen om instemming;
3. Zodra alle Partijen aan het programmteam Regio Portefeuille LNV kenbaar hebben gemaakt in te stemmen met het verzoek tot toetreding, ontvangt de toetredende partij de status van Partij van de Regio Deal Regio Zwolle en gelden voor die partij de voor haar uit de deal voortvloeiende rechten en verplichtingen;
4. Het verzoek tot toetreding en de verklaringen tot instemming worden als bijlagen aan de Regio Deal Regio Zwolle gehecht.

Artikel 15 – Nakoming

Partijen komen overeen dat de nakoming van de afspraken in de Regio Deal Regio Zwolle niet in rechte afdwingbaar is.

Artikel 16 – Counterparts

De Regio Deal Regio Zwolle kan worden ondertekend door Partijen in verschillende exemplaren, die samengevoegd hetzelfde rechtsgevolg hebben alsof deze Regio Deal is ondertekend door alle Partijen in één exemplaar.

Artikel 17 – Citeertitel

Deze Regio Deal kan worden aangehaald als Regio Deal Regio Zwolle.

Artikel 18 – Inwerkingtreding en looptijd

Deze Regio Deal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening door alle Partijen en eindigt op 31 december 2023.

Artikel 19 – Openbaarmaking

1. Deze Regio Deal zal net als andere Regio Deals openbaar worden gemaakt door publicatie in de Staatscourant, waardoor anderen kennis kunnen nemen van de Regio Deals;
2. LNV rapporteert over de Regio Portefeuille, alsmede de hieruit voortvloeiende Regio Deals naar de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Ondertekening

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,
handtekeningenpagina's [9] volgen

Plaats: Den Haag

Datum:

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

Carola Schouten

Plaats: Den Haag

Datum:

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
drs. K.H. Ollongren

Plaats: Den Haag

Datum:

De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,
mr. drs. M.C.G. Keijzer

Plaats: Den Haag

Datum:

De minister van Infrastructuur en Waterstaat

drs. C. van Nieuwenhuizen Wijbenga

Plaats: Den Haag

Datum:

De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

S. van Veldhoven - Van der Meer

Plaats: Den Haag

Datum:

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Ingrid van Engelshoven

Plaats: Den Haag

Datum:

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

drs. T. van Ark

Plaats:

Datum:

College van burgemeester en wethouders van de gemeente Zwolle,

namens deze:

drs. P.H. Snijders, burgemeester van de gemeente Zwolle
(tevens voorzitter van de netwerksamenwerking Regio Zwolle)

Plaats:

Datum:

Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel,
namens deze: E. Boerman, gedeputeerde